

N:o 227.

Af herr C. Lindhagen, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående en politisk rösträttsreform, byggd på grundsatsen om allmän, lika och direkt rösträtt vid val till Riksdagens Andra Kammare.

En växande obenägenhet och oförmåga hos statsmagterna att taga hand om en stor fråga, som ej kan afvisas, utgör vanligen ett symptom på att frågan nalkas mot sin lösning. Det finnes därför ingen anledning förtvifla om en rösträttsreform i Sverige. Sakernas utveckling gynnar tvärt om på många sätt krafvet på vår förmögenhetsrepresentations utbyte mot ett system, byggt på den allmänna rösträttens principer. Och då denna sak numera är genomförd hos våra båda brödrarfolk, danskar och norrmän, har frågan äfven utifrån ryckt oss in på lifvet och dermed afböjts alla vidare förevändningar om att tanken på allmän rösträtts införande äfven i vårt gamla kulturland allenast bör uppfattas såsom utflöde af ett oförståndigt eller kulturfiendligt sinnelag.

Visserligen anses inom kretsar, som ega politiskt inflytande, någon annan ändring än en sänkning af census för valrätt till Andra Kammaren ej kunna ens komma på tal. Och för en sådan medelväg gifvas ju alltid vissa opportunitetsskäl. Hemliga eller uppenbara motståndare till en rösträttsreform finna nemligen deri möjlighet undanskjuta frågan genom att ställa det nya så, att någon afsevärd ändring i sak ej är att befara. Och å andra sidan måste upprigtiga vänner af reformen, förklarligt nog, hysa den önskan att hellre vinna något än intet, på samma gång mången kanske också hoppas, att ju lägre det så kallade strecket sättes, ju svårare blir det sedan att anföra någon rimlig grund för dess behållande. Men en sänkning af den nuvarande censusgränsen med ett eller annat hundratal kronor innebär i alla händelser ingen lösning af rösträttsfrågan, utan företrädesvis blott en förändring i den sifferbeteckning, mot hvilken missnöjet fortfarande som förut skall rigta sig. Ett fortsatt anläggande i mindre skala af en dylik måttstock för bedömande af en

människas betydelse skall inför framtidens dom aldrig erkännas såsom en rättsutveckling, utan endast tjena till bevis på hvilka underordnade synpunkter kunna af omständigheterna ibland tvingas fram till anseende.

Införandet af allmän rösträtt är därför numera det enda steg i utvecklingen, hvilket principiellt sedt eger värde och berättigande. Och hvilken dess betydelse i detta afseende är, belyses bäst genom att blott återkalla i minnet den bekanta liknelsen om kamelen och nålsögat, det hårda talet om den rike mannens utvecklingsmöjligheter till det goda. I denna liknelse har framhållits en oförgånglig sanning, som eger sin tillämpning på alla tider och alla förhållanden. Och anpassad på rösträttsfrågan säger den oss, att en förmögenhetsrepresentation i allmänhet saknar de andliga förutsättningarna att leda ett folk till vägs mot något socialt himmelrike.

Vill man emellertid närmare framhålla de viktigaste synpunkterna för bedömande af den allmänna rösträttens nuvarande aktuella betydelse för vårt land, så möter först spørsmålet om de burgnare och de fattigare klassernas olika mögenhet för inflytande på samhällets angelägenheter. I denna punkt, dit rösträttens motståndare lägga tyngden af sin motivering, göra de sig emellertid skyldiga till en ganska märklig felsyn på sakens rätta sammanhang. En rösträttsreforms uppgift är nemligen ingalunda att tillföra de förmögnare samhällsklasserna något bistånd i vårdnaden af de angelägenheter, på hvilka de företrädesvis rigta sin uppmärksamhet och för hvilkas tillvaratagande de utan all fråga ega de största förutsättningarna. Den afser tvärt om att bereda de obemedlade befolkningslagren tillfälle att värna om sina egna speciella intressen eller, med andra ord, att låta den, som bär skon, göra gällande sin uppfattning om hvar den klämmer. Detta är nu ej så att förstå, att icke de nya leden lika väl som de gamla ofta skjuta öfver sina mål samt först genom begångna misstag vinna insigt om de rigtiga utvägarne för dessas uppnående. Men hufvudvigten ligger icke derpå, utan i erkännandet af den sanningen, att sällan betydelsefulla uppgifter lösas utan medverkan af deras naturliga målsmän. Och enligt människonaturens lagar och historiens vittnesbörd förstå de burgnare klasserna föga af de egendomslöses lifsintressen och sakna i stort sedt förmågan att utan påtryckning för dem göra någon allvarlig social insats. Och då nu dessa sistnämnda intressen obestriddligen sammanfalla med afhjelpandet af de största sociala missförhållandena, bör det vara klart, att här gäller tillföra det politiska lifvet betydelsefulla erfarenhetskunskaper, som förut ej finnas der, samt vilja

att omsätta dessa kunskaper i samhällsnyttiga reformer. Allmänna rösträtten betyder sålunda icke, såsom ibland yttras, ett språng ut i mörkret, utan tvärt om ett oafvisligt steg, som hvarje civiliseradt folk en gång måste taga på sin vandring mot ljusare tider. Genom att tillgodogöra förefintliga erfarenheter om de olika sociala uppgifterna och sammanföra motsatserna till samverkan för det allmänna bästa förbereder den en fredlig evolution och är i bästa mening samhällsbevarande, hvilket deremot knappast kan sägas om de sträfvanden, som fortfarande vilja bygga samhället på ofullkomliga insigter om dess uppgifter och behof.

Utom att allmän rösträtt sålunda ställer lösningen af viktiga samhällsfrågor i utsigt, kan vidare först genom dess införande den andliga kulturen komma till jembördigheten med den materiella. Ingen enskild person, hvilket parti han än tillhör, har visserligen anspråk på att vara för mer än den andra; och i alla sociala intressekonflikter är det samma omtanke för det egna bästa, som är den yttersta driffjedern. Men hvad som gör skillnaden är, huruvida detta egna intresse enligt gifna förhållanden är berättigadt eller icke, hvilket åter beror deraf, om det, menkligt sedt, är åsidosatt i jmförelse med andra intressen. Ty strid för en undertryckt sak adlar sjelfva sträfvandet samt skapar medkänsla och förståelse äfven för andra betydelsefulla uppgifter och befogade fordringar. Derför har alltid förhållit sig så, att det varit de i något afseende undertryckta, som i eminent mening uppburit de menkliga idealen samt fört dem till seger. Och vilja vi allvarligt se oss ikring, hvar sålunda i våra dagar den andliga kulturen kanske har sin bästa skyddsvakt och räddningen må hända ligger, så undras, om ej äfven hos den mest konservativt anlagde i ett ärligt ögonblick inställer sig någon skygg tanke på de egenomslöses uppmarsch i alla länder till fredlig strid för människorätt och människovärde. Den förmögne eller lärde har ingen rätt förhäfva sig öfver att framför andra ega insigter i samhällsproblemen eller känning på de vägar, som leda till sanningen. Ty det förhåller sig dock ofta så, att »detta blifvit doldt för de visa och kloka samt uppenbaradt för de fåkunnige».

Men har nu allmänna rösträtten någon betydelse i de afseenden, som ofvan sagts, så följer deraf, att den i sjelfva verket äfven i högre mening gagnar de klasser af medborgare, som nu tro sig behöfva vara fiender till densamma. Den skulle nemligen afsevärdt minska vår benägenhet att allt för mycket hemfalla till en fariseism, som silar mygg och sväljer kameler; den skulle i många allvarliga förhållanden befria från tvånget att nödgas inför oss sjelfva och andra med formella småskäl söka försvara

i sak ohållbara ställningar; den skulle frammana bättre förståelse och erkännande af de ideella värdena och derigenom motverka det ensidiga uppskattandet af penningen, som tidens ekonomiska uppsving för med sig; och den skulle öfver hufvud taget tvinga oss att se en mängd saker, som vi nu sluta ögonen för. Ty ingenting är nu vanligare, än att de förträffligaste människor i god tro bemöda sig att på hvarje sträfvan att öfverblicka och förstå företeelserna rigta misstankar om omogenhet i tänkesättet, så vida nemligen genom denna sträfvan minsta kritik faller på invanda föreställningar. Det finnes vidare en ständigt växande skara, som är redo att med löje, ligkiltighet eller magtspråk, hvar helst tillfälle yppas, tanklöst »fälla en ädel fana, trampa en ädel sak». Och äfven bland den besuttna landtbefolkningen har med de nya samfärdsmedlen den moderna ekonomiska utvecklingen fått *utan motvigt i samhällsförfattningen* sätta sin pregel på lifsåskådningen. Derunder utplånas bygdeegendomligheterna, och de gamla odalbygderna dö bort. Den storslagna svenska allmogen, sådan man känner den från historien, finnes icke mer.

Förmögenhetens allt för stora inflytande ligger sålunda såsom en nattfrost öfver fäderneslandet och dess många andliga utvecklingsmöjligheter. Men efter vinter kommer dock alltid vår. Och när då vårregnet faller, skall väl mången, som förutsade olägenheter af förändringen, i förstone kanske tycka, att det, bildligt taladt, blifvit ovägdadt på promenaderna och nilslam öfver ökensanden. Men detta betyder så föga, ty hvad som är ungt och lifskraftigt tillåtes åter växa, och den tid kommer aningsvis i sigte, då mogen säd skall stå manshög på alla så väl stora som små tegar.

Med anslutning till hvad jag sålunda önskat yttra och under erinran att införandet af allmän rösträtt ej utesluter iakttagandet af vissa med en sådan reform förenliga begränsningar såsom rösträttsålderns höjande från tjuguen till tjugufem år, hemställer jag vördsamt,

att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till en politisk rösträttsreform, byggd på grundsatsen om allmän, lika och direkt rösträtt vid val till Riksdagens Andra Kammare.

Stockholm den 22 februari 1899.

Carl Lindhagen.